

Jiří Navrátil
UČO 52823

LATOUR, B.: *The „Pédofil“ of Boa Vista*

Alternativní název Latourova textu by mohl být např. parafrází Foucaultova opusu, tj. *Mimo slova a věci*. Latourovi jde totiž především o setření binární opozice objektu/reality a ega/vědomí, která je podle něj v současných epistemologických disciplínách (a zejména v rámci filosofie) neustále dominantním východiskem. Tento nad-teoretizovaný přístup podle něj neodpovídá skutečným procesům převádění materiality do vědění (zde např. realitě přírodovědného výzkumu), neboť při nich (jak ostatně Latour ukazuje ve své studii výzkumu části amazonského pralesa) nedochází k přímé, ostré interakci mezi subjektem a fyzickou realitou, která by byla postihnutelná jako jediný proces, v němž je objekt subjektem *signifikován* a tím současně ustaven jako součást jeho zásoby vědění (s následnými implikacemi jako např. mocenské ovládnutí objektu či jinými druhy manipulace). Latour spíše proces (vědeckého) poznávání popisuje jako kontinuální a vnitřně souvislou řadu „zřetězených prvků“ (str. 180). V praxi tento proces popisuje především jako na sebe navazující mechanismy výběrů a třídění, technik a technologií, transformací a převodů, při nichž nedochází k prostému přechodu mezi ideálně-typickými póly (kterými se podle filosofie vědění vyznačuje každá epistemická situace), tj. mezi slovy (idejemi) a věcmi (o sobě), ale k řetězení (zpětně dohledatelných, kompatibilních a reprodukovatelných) praktik a postupů, které jsou smíšenými projekcemi ideality i materiality. Tyto praktiky tvoří souvislou a neohrazenou řadu vzájemně propojených stádií transformací a konstrukcí. Všechny a celé takto popsané řetězce pak obsahují jevy (fenomény), které tradiční epistemologie nacházela pouze v průniku dvou zmíněných pólů. Podle Latoura jsou tak jevy nadány určitou proměnlivou mírou materiality i reprezentace (ideality), které se v nich mísí, a s ohledem na tyto míry jsou (podle určitých pravidel a postupů) vzájemně převoditelné. Latourův text se tak pokouší vyvrátit současnou, téměř platónskou vizi poznávání světa a nahrazuje ji (a v praxi dokládá) řadou procesů, technik, praktik, které tuto vizi rozostřují a nahrazují relativizujícím pojetím. Dle mého názoru se přitom ale vyhýbá problematizaci některých širších, *apriorních* podmínek lidského poznávání, o jejichž vysvětlení se pokoušel např. Foucault ve zmíněné knize: kde, jak a proč vznikají určité *základní* způsoby klasifikace, praktik vědění a poznávání? Proč a jak se mění? Jaká je role jazyka v těchto procesech? Do jaké míry je přitom určující *subjektem* neovlivnitelné před-porozumění („*regard déjà codé*“)?